
МАРЄЄВА Т.В.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра дошкільної педагогіки і психології, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, м. Глухів, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ

У статті розглянуто сутність процесу підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до створення позитивного професійного іміджу та методичні аспекти його реалізації. Представлено зміст варіативного навчального курсу «Професійний імідж вихователя закладу дошкільної освіти»; визначено послідовність його викладання, що охоплює чотири послідовні і взаємопов'язані етапи роботи; подано найоптимальніші, з погляду автора, форми і методи організації освітнього процесу, спрямованого на підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до створення позитивного професійного іміджу.

Ключові слова: імідж, професійний імідж вихователя закладу дошкільної освіти, професійна підготовка, освітня програма, інтерактивні методи.

В статье рассматривается сущность процесса подготовки будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к созданию положительного профессионального имиджа и методические аспекты его реализации. Представлено содержание вариативного учебного курса «Профессиональный имидж воспитателя заведения дошкольного образования»; определена последовательность его преподавания, охватывающая четыре последовательных и взаимосвязанных этапа работы; поданы оптимальные, с точки зрения автора, формы и методы организации образовательного процесса, направленного на подготовку будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к созданию положительного профессионального имиджа.

Ключевые слова: имидж, профессиональный имидж воспитателя заведения дошкольного образования, профессиональная подготовка, образовательная программа, интерактивные методы.

The article discusses the essence of the process of future pre-school educational institutions teachers' training for creating their positive professional image and methodical aspects of its implementation. The future pre-school educational institutions teachers' training for creating their positive professional has been defined as a specially organized process of a preschool profile specialist's training. It involves providing knowledge, forming skills and competences in pedagogical imageology, based on systemic knowledge of pre-school pedagogy and psychology, professional methods of pre-school education, ethics and psychology of pedagogical communication and corresponding professional skills, and the possibility of their application in the simulated situations, as well in real terms during practice. The sequence of teaching the selective course "The professional image of the teacher of the institution of preschool education" is defined; it occupies four consecutive and interrelated stages of work: motivational-orientational, theoretical, training-transformational and reflexive-creative. The author has defined the most optimal forms (lectures, practical and laboratory classes independent and individual work, pedagogical practice) and interactive methods of organizing the educational process aimed at future pre-school educational institutions teachers' training for creating their positive professional image and represented the way of their using in educational process.

Key words: image, professional image of the teacher of the institution of preschool education, professional training, educational programme, interactive methods.

Постановка проблеми. Модернізація системи освіти України в контексті євроінтеграційних процесів зумовлює зміни в підходах до професійної підготовки педагогів усіх ланок освіти, зокрема й дошкільної. Особливої уваги при цьому набуває готовність майбутніх вихователів до забезпечення якості дошкільної освіти відповідно до світових стандартів, а також здатність до мобільності, адаптації та професійної самореалізації в сучасному мінливому світі. У зв'язку з цим постає необхідність підготовки педагога закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО), здатного до аналізу особистих та професійних можливостей і визначення на цій основі траєкторії подальшого самороз-

виту, створення власного іміджу фахівця на будь-якому етапі професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема створення іміджу людини, зокрема і його професійного складника знайшла достатньо широке висвітлення у роботах як зарубіжних (П. Берд, Л. Браун, Ф. Котлер, Л. Робертс, Е. Семпсон, М. Спіллейн, Дж. Ягер та ін.), зокрема російських дослідників (І. Альохина, О. Забазнова, О. Змановська, А. Ковальчук, О. Костенко, О. Панасюк, О. Перелигіна, О. Петрова, В. Шепель, С. Яндарова), так і українських (Н. Гузій, Л. Данильчук, С. Денисюк, Г. Дідух, О. Капустюк, А. Кононенко, В. Королько, В. Маценко, Г. Почепцов, О. Порфімович, О. Холод та ін.) учених.

Останнім часом з'явилася нова галузь науки, педагогічна іміджологія, яка займається розробленням і використанням теорії й практики формування іміджу педагогічних працівників, закладів освіти, іміджу власне системи освіти в країні. У руслі педагогічної іміджології стали розроблятися питання іміджу освітніх установ, у тому числі ЗДО (О. Абузярова, Л. Даниленко, Л. Загородня, К. Крутій, Т. Піскунова), формування іміджу педагога (В. Бондаренко, Ю. Дзядевич, А. Калюжний, О. Ковальова, О. Мармаза, І. Ніколаєску, І. Размолодчикова, Н. Ткаченко), професійного іміджу викладача вищої школи (Т. Бусигіна, Л. Донская, В. Ісаченко, А. Коркішко, О. Романовська), професійного іміджу вихователя ЗДО (Л. Загородня, К. Крутій, Н. Платохіна, С. Попиченко та ін.). Аналіз праць зазначених учених засвідчує розмаїття поглядів на проблему педагогічного іміджу, його структуру, типологію, механізми функціонування, створення і використання в практичній діяльності за фахом. Об'єднує ж їх позиція стосовно того, що до іміджотворчої діяльності педагог має звертатися ще задовго до безпосереднього виконання своїх професійних функцій, тобто на етапі навчання у виші. З огляду на це, актуальною постає проблема розроблення методики підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення професійного іміджу, яка ще повною мірою не знайшла свого відображення у науковій літературі.

Мета статті – дати визначення процесу підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу та розкрити методичні аспекти його реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У довідникових джерелах поняття «професійна підготовка» розглядають як: процес повідомлення учням відповідних знань й умінь; систему організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості знань, навичок, умінь і професійної готовності до такої діяльності.

На думку Г. Троцько [6], професійна підготовка є системою, яка характеризується взаємозв'язком і взаємодією структурних компонентів, сукупність

яких визначає особливість, своєрідність, що забезпечує формування особистості студента відповідно до поставленої мети – вийти на якісно новий рівень готовності студентів до професійної діяльності.

Н. Ничкало стверджує, що професійна підготовка фахівців зорієнтована на особистісний розвиток і творчу самореалізацію кожного громадянина України, формування поколінь, які навчаються впродовж життя, розвивають цінності громадянського суспільства, сприяють консолідації української нації та її інтеграції в європейський та світовий простір. Тобто, з погляду вченої, підготовка «кваліфікованих конкурентоспроможних кадрів із високим рівнем професійних знань, умінь, навичок мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу й ринковим відносинам в економіці, виховання соціально активних членів суспільства, формування у них наукового світосприйняття, творчого мислення, кращих людських якостей та національної свідомості є головним завданням професійної освіти в умовах переходу до ринкових відносин, яка відповідає певному рівню кваліфікації» [5, с. 276].

Подібну точку зору обстоює і Г. Балихін [1, с. 50], на думку якого, сучасна професійна підготовка є засобом соціалізації як гармонізації відносин людини з природосоціальним світом, осягнення сучасної картини світу, розвитку національної самосвідомості людини; створення умов для набуття людиною широкої базової освіти, яка дозволяє швидко адаптуватися у соціумі; професіоналізації як набуття професійної компетентності фахівця, оволодіння фундаментальними, прикладними знаннями, високою культурою організації та реалізації професійної діяльності; самореалізації як набуття людиною вмінь продуктивної життєдіяльності, самовдосконалення.

Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти, на думку вчених [4, с. 101], є багатофакторною структурою, головним завданням якої є набуття кожним студентом особистісного смислу діяльності, формування фахової майстерності, підвищення інтересу до роботи з дітьми та їхніми батьками, розвиток успішності в діяльності.

Здійснюється професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО у процесі комплексної організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, зокрема під час вивчення професійно орієнтованих дисциплін, що забезпечується органічним поєднанням різних форм теоретичного та практичного навчання.

Зміст такої підготовки передбачає поглиблене ознайомлення з науковими основами і специфікою майбутньої професії, оволодіння знаннями, формування вмінь, виховання професійно значущих якостей особистості майбутнього вихователя дітей раннього і дошкільного віку. Значною мірою цей зміст обумовлено не лише специфікою діяльності педагога дошкільного профілю,

але і суспільними потребами. Конкретизований він у освітніх програмах для бакалаврського ступеня за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта».

Зокрема, нормативна частина освітніх програм є загальною і обов'язковою для всіх закладів вищої освіти що здійснюють підготовку фахівців першого ступеня вищої освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта». Варіативна частина розробляється кожним конкретним закладом вищої освіти для забезпечення професійних потреб здобувачів, а також вимог ринку праці та інших споживачів освітніх послуг. Тож, здобуваючи фах вихователя ЗДО за освітнім ступенем «бакалавр», майбутні фахівці вивчають різні навчальні предмети як власне професійної та практичної, так і гуманітарної, соціально-економічної та природничо-наукової спрямованості, виконують завдання різних видів педагогічної практики, що передбачено нормативною й варіативною частинами освітньої програми і відображено в планах підготовки майбутніх педагогів. Комплексне опанування теоретичних аспектів розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку в поєднанні із практичною підготовкою дозволяє майбутнім вихователям оволодіти початковим рівнем професійної компетентності, основами педагогічної майстерності та окремими вміннями створення свого майбутнього професійного іміджу.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО є цілеспрямованим процесом формування у студентів фахових знань, набуття вмінь і навичок, виховання особистісних і професійно значущих якостей, спрямованості, необхідних для роботи на посаді вихователя у дошкільній установі. З огляду на це підготовку майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу можна визначати як спеціально організований процес становлення фахівця дошкільного профілю, який передбачає надання знань, формування вмінь і навичок із педагогічної іміджології, що ґрунтуються на системних знаннях дошкільної педагогіки і психології, фахових методик дошкільної освіти, основ педагогічної майстерності, етики та психології педагогічного спілкування і відповідних фахових умінь, та можливість їх застосування як у змодельованих ситуаціях, так і в реальних умовах під час практики.

Результатом такої підготовки стає готовність майбутнього вихователя ЗДО до створення позитивного професійного іміджу, що є складним професійно-особистісним утворенням, яке поєднує спрямованість майбутнього педагога, його особистісно-професійні якості, психолого-педагогічну та методичну підготовленість, а також знання, уміння й навички в галузі педагогічного іміджотворення, необхідні для якісного здійснення професійних функцій, успішної взаємодії з різними учасниками освітнього процесу ЗДО, створення і репрезентації власного професійного іміджу. Будучи результатом підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу,

означена готовність є складником більш широкого поняття – готовність майбутніх вихователів ЗДО до професійної діяльності.

Тобто, підготовка майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу за своїм змістом є процесом формування іміджотворчої готовності. Здійснюється вона під час вивчення майбутніми фахівцями дошкільного профілю низки професійно орієнтованих дисциплін та спеціальних навчальних курсів. Чільне місце при цьому, на нашу думку, має бути відведене як нормативним курсам (наприклад, «Вступ до спеціальності», «Основи педагогічної майстерності»), так і вибіркоким іміджзорієнтованим дисциплінам («Етика та психологія педагогічного спілкування вихователя ЗДО», «Професійний імідж вихователя ЗДО» тощо).

Зокрема, вивчення студентами навчального курсу «Професійний імідж вихователя ЗДО» дозволяє: 1) забезпечити майбутніх фахівців знаннями і компетентностями, необхідними для створення, розвитку та корекції позитивного професійного іміджу вихователя ЗДО, репрезентації створеного образу цільовій аудиторії; 2) підвищити рівень культури спілкування майбутніх педагогів між собою та зі споживачами освітніх послуг; 3) сформувати вміння вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог учасників освітнього процесу ЗДО до вихователя; 4) сформувати мотивацію до постійного самовдосконалення і саморозвитку.

Практичне втілення означених завдань вимагає розроблення методики підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу: визначення змісту дисципліни, логічної послідовності викладу теоретичного матеріалу та передбачення можливостей його практичного використання, виваженого добору організаційних форм і методів роботи зі студентами.

В основу визначення змісту навчального курсу «Професійний імідж вихователя ЗДО» нами покладено такі положення: 1) професійний імідж вихователя ЗДО – якісна характеристика особистості педагога, що сприяє прояву її внутрішніх установок, особистісних якостей, життєвих позицій, знань і професіоналізму через зовнішні виразники – зовнішній вигляд, поведінку, особливості вербального і невербального спілкування, специфіку оформлення рукотворного середовища, які суттєво впливають на організацію міжособистісної взаємодії та реалізацію професійних функцій фахівця; 2) позитивний професійний імідж вихователя дошкільного навчального закладу є варіантом професійного іміджу і розглядається як якісна характеристика особистості педагога, яка дозволяє формувати у свідомості різних учасників освітньої взаємодії й громадськості інтегрований динамічний образ фахівця, що ґрунтується на його високому професіоналізмі, авторитеті, а також довірі дітей та дорослих до нього і характеризується позитивними емоційними та

поведінковими реакціями з їх боку під час взаємодії з вихователем як у дошкільній установі, так і за її межами [2].

3 огляду на це, зміст дисципліни охоплює наступні теми [3]:

1. Педагогічна іміджологія як наука.
2. Імідж вихователя ЗДО. Його типи, функції, структурні компоненти, специфіка.
3. Іміджмейкінг у професійній діяльності вихователя ЗДО. Особливості репрезентації професійного іміджу педагога цільовій аудиторії.
4. Специфіка конструювання візуального компонента іміджу вихователя ЗДО.
5. Місце середовищного іміджу в цілісній структурі іміджу вихователя.
6. Особливості побудови аудіального компонента іміджу вихователя ЗДО.
7. Специфіка внутрішнього складника професійного педагогічного іміджу фахівця дошкільного профілю.
8. Характеристика професійного складника педагогічного іміджу вихователя ЗДО.
9. Значення професійного спілкування для створення позитивного іміджу фахівця дошкільного профілю.
10. Удосконалення умінь побудови, розвитку і корекції позитивного професійного іміджу вихователя ЗДО.

На нашу думку, задля органічного поєднання теоретичного навчання й практичного використання набутих знань та вмінь, процес підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу має здійснюватися впродовж чотирьох послідовних та взаємопов'язаних етапів.

I етап – мотиваційно-орієнтувальний передбачає формування в студентів позитивної внутрішньої мотивації до майбутньої професії, а також до створення професійного іміджу, усвідомлення його значущості для професійного становлення і розвитку як фахівця дошкільного профілю, формування установки на активне і творче застосування іміджотворчої діяльності в майбутній професії, постійне вдосконалення та коригування іміджу вихователя. Його реалізація забезпечується шляхом застосування на перших лекційних заняттях емоційно забарвленої інформації, проведення короткої бесіди, звернення до досвіду студентів, використання інтерактивних методів (мозковий штурм, мікрофон), створення проблемних ситуацій, демонстрації наочності, виконання індивідуальних та групових завдань, використання інформаційно-комунікативних технологій тощо.

II етап – теоретико-ознайомлювальний має за мету набуття студентами знань про професійний педагогічний імідж, його типи, функції і структуру, внутрішні й зовнішні чинники, що його детермінують, а також шляхи і методи його створення, розвитку та корекції; розроблення майбутніми вихователями

на цій основі плану побудови й удосконалення власного позитивного професійного іміджу.

Ми вважаємо, що на цьому етапі доцільно застосовувати різновиди лекцій: проблемна лекція, лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекція-конференція, лекція-візуалізація, лекція з аналізом конкретних ситуацій, лекція з наперед запланованими помилками. Пояснюємо це тим, що саме лекція спрямована на інтенсифікацію та активізацію пізнавальної діяльності студентів, оптимізацію їхньої підготовки до створення власного образу професіонала, пошук способів вирішення проблемних ситуацій на основі взаємодії майбутніх вихователів між собою та викладачем. В аспекті нашого дослідження вона дозволяє ознайомити майбутніх вихователів ЗДО з теоретичною інформацією з педагогічної іміджології, стимулювати інтерес до її вивчення та конструювання і розвитку власного професійного іміджу, виховувати особистісні й професійні якості тощо. Крім того, з огляду на недостатню кількість, а іноді й відсутність підручників та посібників із проблеми побудови професійного іміджу вихователя ЗДО, вона є незамінною й ефективною формою роботи з формування спеціальних знань студентів.

Щодо методів роботи зі студентами, на нашу думку, варто комплексно застосовувати традиційні та інноваційні методи. До інноваційних методів підготовки студентів дошкільного профілю до побудови позитивного професійного іміджу ми відносимо активні й інтерактивні методи навчання. Зокрема застосовування таких імітаційних методів активного навчання, як аналіз конкретних ситуацій, розв'язання педагогічних задач, рольові ігри, дозволить виявити ймовірні моделі поведінки студентів у конкретних ситуаціях професійної діяльності педагога ЗДО, колективно проаналізувати ефективність їх практичного застосування і знайти найбільш оптимальні шляхи розв'язання педагогічних задач. На основі цього майбутні вихователі ЗДО зможуть самостійно сформулювати висновки й узагальнення стосовно вибору доцільних стратегій побудови й репрезентації професійного образу різним учасникам освітньої-виховного процесу.

Інтерактивні методи дають змогу активізувати майбутніх педагогів дошкільного профілю у процесі набуття знань про імідж та іміджотворення й умінь у цій галузі і разом із тим спонукають їх до взаємодії, взаємонавчання і спілкування на засадах рівноправності й партнерства. Найбільш дієвими на теоретично-ознайомлювальному етапі підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу, з нашої точки зору, є інтерактивні методи кооперативного (робота в парах, ротаційні трійки, робота в малих групах) та колективно-групового (обговорення в загальному колі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, дерево рішень) навчання, а також окремі методи опрацювання дискусійних питань, зокрема метод ПРЭС,

займи позицію, зміни позицію, неперервна шкала думок.

Метою *III-го, тренінгово-перетворювального етапу*, є трансформація набутих знань на рівень практичних умінь і навичок іміджотворчої діяльності шляхом тренінгових вправ, спрямованих на розвиток складників професійного іміджу вихователя ЗДО (візуального, аудіального, внутрішнього, професійного); критичний аналіз та адаптація студентами засвоєної інформації відповідно до власного досвіду та можливостей; коригування та реалізація плану створення і розвитку позитивного професійного іміджу майбутнього вихователя з урахуванням його індивідуальних особливостей.

Серед форм, які доцільно застосовувати на цьому етапі, виділимо насамперед практичні й лабораторні заняття в аудиторії та на базі ЗДО, а також самостійну й індивідуальну роботу студентів.

Аудиторні заняття, на нашу думку, варто спрямувати на обговорення питань із конкретних тем навчального курсу «Професійний імідж вихователя ЗДО», діагностування сформованості в майбутніх вихователів окремих складників їхньої готовності до створення позитивного професійного іміджу (наприклад, адекватної самооцінки, наявності гуманістичної спрямованості, необхідних особистісних і професійних якостей, умінь побудови візуального й аудіального образу, вмінь конструктивного вирішення конфліктних ситуацій і т.д.), виконання спеціальних вправ для їх розвитку й корекції, розроблення практичних рекомендацій щодо їх поліпшення, репрезентацію виконаних студентами під час підготовки до занять досліджень, творчих проєктів тощо.

Дієвими, з нашої точки зору, є методи психодіагностики, психолого-педагогічного тренінгу, розроблення і моделювання педагогічних ситуацій із подальшим їх вирішенням, виконання творчих завдань, дебатування.

Зокрема застосування методу психодіагностики зумовлене необхідністю здійснення самопізнання майбутніх фахівців, пошуку тих складників їхнього професійного іміджу, котрі потребують подальшого розвитку або корекції та на цій основі добору та виконання відповідних вправ. Із цією метою доречним є використання діагностувальних тестів для виявлення рівнів сформованості у майбутніх вихователів ЗДО адекватної самооцінки, гуманістичної спрямованості, розвиненості окремих особистісних і професійних якостей (доброзичливості, терпимості, емоційної стійкості, тривожності, комунікабельності, конфліктності, уважності, креативності, спостережливості тощо).

Психолого-педагогічний тренінг актуалізує теоретичні знання майбутніх вихователів ЗДО у галузі педагогічної іміджології та іміджування, сприяє розвитку особистісно-професійних рис і якостей та забезпечує умови для їх реалізації в змодельованій практичній діяльності. Використання тренінгу зумовлено тим, що саме груповий спосіб роботи допомагає майбутнім фахівцям дошкільного профілю відкрито говорити про себе, свої почуття, трудно-

щі, слухати і чути інших, усвідомлювати власну успішність або неуспішність, стимулює до самопізнання й свідомого розуміння професійних потреб, певних позитивних сторін і недоліків та можливостей їх подолання, спонукає до спілкування і взаємодії з колегами, спільного вироблення рішень щодо розвитку й удосконалення складників готовності до створення професійного іміджу. Водночас цей метод забезпечує зворотний зв'язок із викладачем, який скеровує таку діяльність майбутніх вихователів ЗДО у потрібне русло.

Розроблення і моделювання педагогічних ситуацій із подальшим їх вирішенням дозволяє студентам «розглянути себе очима інших», з'ясувати, яким чином їхній зовнішній вигляд, невербальні та вербальні засоби комунікації, поведінка у тій чи іншій ситуації впливають на сприйняття й оцінювання їхнього іміджу професіонала в цілому, і на цій основі продумати шляхи його корекції та репрезентації в найбільш вигідному світлі.

Творчі завдання, передбачаючи елементи творчості, вимагають від студентів самостійного пізнання окремих теоретичних аспектів проблеми, що лежить в основі пропонованих завдань, використання власного творчого потенціалу задля їх вирішення і репрезентації іншим. Завдяки цьому майбутні вихователі ЗДО мають змогу самостійно знайти найбільш оптимальні шляхи вирішення поставлених перед ними проблем практичного плану, обрати найдоцільнішу форму втілення результату вирішення пропонованого завдання, наприклад, створення колажу, ескізу, емблеми, виготовлення виробу, написання твору-роздуму, педагогічного есе, вірша або пісні, казки тощо.

Дебати дозволяють з'ясувати ставлення майбутніх вихователів до окремих питань педагогічного іміджування, зокрема «Чи потрібно вихователів ЗДО створювати професійний імідж цілеспрямовано?», «Чи є принципово важливим для роботи вихователя ЗДО привабливий зовнішній вигляд?» тощо. Окрім того, дебати вчать працювати в колективі, розвивають здатність до переконливого та аргументованого відстоювання власної точки зору на проблему, конструктивного сприйняття критики та адекватної реакції на неї, удосконалюють уміння написання та виголошення публічних промов.

Частина лабораторних занять доцільно провести на базі дошкільних установ з метою відпрацювання вмінь і навичок самопрезентації студентів (під час знайомства із дітьми дошкільного віку, з вихователями ЗДО), а також подальшого формування й комплексного вияву студентами усіх складників іміджу майбутнього вихователя (наприклад, шляхом виступу на педагогічних радах із промовами щодо актуальних проблем дошкільної освіти, проведення окремих занять із дітьми дошкільного віку).

Позааудиторні форми роботи – самостійна й індивідуальна робота студентів, на наш погляд, мають бути наповнені різнорівневими завданнями для групового та індивідуального виконання. При цьому їх зміст має логічно про-

довжувати і доповнювати теми, що майбутні вихователі вивчали під час лекційних занять навчального курсу «Професійний імідж вихователя ЗДО». Завдяки цьому майбутні педагоги дошкільної ланки мають змогу виробити індивідуальний стиль самоосвіти і самовиховання (що є вагомим фактором побудови професійного іміджу майбутнього фахівця), у них формуються власні погляди й переконання стосовно проблеми створення й удосконалення власного професійного образу, розвивається творчий потенціал і прагнення реалізувати його в професійній іміджотворчій діяльності.

Набуття майбутніми вихователями ЗДО вмінь і навичок побудови позитивного професійного іміджу створює підґрунтя для *VI етапу* їхньої підготовки до іміджотворчої діяльності – *рефлексивно-творчого*. Його основна мета полягає в забезпеченні умов для самостійного, свідомого використання студентами набутих умінь і навичок зі створення, розвитку та корекції власного образу професіонала. Сприяє цьому використанню таких форм роботи як лабораторні заняття в аудиторії та на базі ЗДО, безпосередня педагогічна практика, самостійна й індивідуальна робота студентів.

Педагогічна практика, будучи основою для формування стійкого інтересу студентів до майбутньої професії та чіткого уявлення про її специфіку, вироблення фахових умінь та навичок для самостійної роботи з дітьми дошкільного віку, їхніми батьками та колегами, виховання необхідних особистісно-професійних якостей створює умови для практичної реалізації вмінь іміджотворчої діяльності майбутнього педагога. Зокрема в процесі практики у майбутніх вихователів ЗДО розвиваються адаптаційні вміння до конкретних умов освітньої діяльності, напрацьовується індивідуальний стиль роботи, формується творче і, водночас, свідоме ставлення до побудови власного професійного іміджу та його репрезентації в професійній діяльності, відбувається подальше вдосконалення в обраній професії.

Щодо аудиторних форм роботи, то на цьому етапі найдоцільнішими є такі методи роботи як рольові і ділові ігри, громадські слухання та дискусії в стилі телевізійного ток-шоу.

Рольові й ділові ігри надають змогу майбутнім вихователям ЗДО формувати й удосконалювати практичні вміння і навички педагогічного іміджотворення та репрезентації власного образу фахівця цільовій аудиторії до безпосереднього їх застосування на практиці. Це дозволяє майбутнім педагогам уникнути помилок під час взаємодії з різними учасниками освітнього процесу дошкільної установи в реальній професійній діяльності.

У процесі розігрування сюжету рольової чи ділової гри у майбутніх педагогів розвивається уява, рефлексія й емпатія, особистісні та професійні якості, збагачується їхній життєвий і професійний досвід, удосконалюються вміння самопрезентації, ведення конструктивного діалогу, переконування,

конгруентного використання вербальних і невербальних засобів комунікації. Так, в аспекті нашого дослідження рольові та ділові ігри дозволяють майбутнім вихователям ЗДО «занурюватися» в змодельовану професійну діяльність педагогів дошкільної ланки. При цьому в студентів формується мотивація до обраної професії та до створення власного образу компетентного фахівця, здатного вирішувати різноманітні проблеми професійного характеру, уміння цілісно репрезентувати свій імідж майбутнього педагога, визначати його позитивні сторони та недоліки, що потребують корекції.

Зокрема, здійснюючи підготовку до розігрування громадських слухань, студенти можуть продумувати способи самопрезентації відповідно до визначеної ролі, готувати промови від імені свого персонажа й відповідним чином виголошувати їх перед аудиторією, що сприятиме формуванню аудіального компонента професійного іміджу майбутнього вихователя. Проведення дискусії в стилі телевізійного ток-шоу, так само як і громадських слухань, сприяє формуванню й розвитку вмінь публічного виступу, ведення дискусії, лаконічного висловлення й аргументації власної точки зору, що, беззаперечно, будуть необхідні майбутнім вихователям ЗДО у їхній подальшій професійній діяльності й позначатимуться на аудіальному складнику їхнього іміджу.

Урахування означених етапів підготовки майбутніх вихователів ЗДО до створення позитивного професійного іміджу та їх практичне втілення в педагогічних закладах вищої освіти допоможе студентам: 1) зрозуміти та усвідомити значущість іміджу в житті і професійній діяльності людини; 2) визначити компоненти іміджу вихователя та чинники, що впливають на його сприйняття і оцінку учасниками освітнього процесу; 3) набути спеціальних знань та вмінь для створення, репрезентації та коригування власного іміджу фахівця в майбутній роботі за фахом.

Таким чином, формування готовності майбутніх вихователів ЗДО до побудови власного позитивного професійного іміджу стає можливим за умови введення до варіативної частини освітніх програм підготовки бакалаврів зі спеціальності «Дошкільна освіта» однієї або кількох вибіркових дисциплін іміджорієнтованого спрямування, або ж наповнення відповідним змістом окремих тем нормативних навчальних курсів. Ефективність цього процесу багато в чому залежить від методики організації освітньої роботи в закладі вищої освіти, що забезпечує комплексну, послідовну та систематичну діяльність студентів, спрямовану на здобуття знань і вироблення вмінь побудови й розвитку власного іміджу фахівця дошкільного профілю.

Проведене дослідження не вичерпує вирішення усього спектру проблем, що пов'язані з підготовкою майбутніх вихователів ЗДО до іміджотворчої діяльності. Перспективними напрямками продовження наукового пошуку є: використання мобільних технологій в процесі підготовки майбутніх педагогів

до створення професійного іміджу; психолого-педагогічний супровід іміджотворчої діяльності студентів; викладання курсу «Професійний імідж вихователя ЗДО» в контексті дистанційної освіти.

Список використаних джерел:

1. Балыхин Г. А. Управление развитием образования: организационно-экономический аспект. Москва : Экономика, 2003. 427 с.
2. Марєєва Т. В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до створення позитивного професійного іміджу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. Глухів, 2017. 26 с.
3. Марєєва Т. В. Професійний імідж вихователя ДНЗ: навчальна програма варіативної дисципліни для спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2017. 24 с.
4. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. В. Беленька та ін.; за заг. ред. І. І. Загарницької. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.
5. Професійна освіта: навчальний посібник / укл. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 149 с.
6. Троцько Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Київ, 1997. 54 с.

Transliteration of References:

1. Balykhin G. A. Upravleniye razvitiyem obrazovaniya: organizatsionno-ekonomicheskyy aspekt. Moskva : Ekonomika. 2003. 427 s.
2. Maryeyeva T. V. Pidgotovka majbutnih vyhovateliv doshkil`nyh navchal`nyh zakladiv do stvorennya pozytyvnogo profesijnogo imidzhu: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Gluhiv. nacz. ped. un-t im. O. Dovzhenka. Gluhiv, 2017. 26 s.
3. Maryeyeva T. V. Profesijnyj imidzh vyhovatelya DNZ: navchal`na programa variatyvnoyi dyscypliny dlya special`nosti 6.010101 «Doshkil`na osvita» za osvithn`o-kvalifikacijnym rivnem «bakalavr». Gluhiv: Gluhivs`ky`j NPU im. O. Dovzhenka, 2017. 24 s.
4. Pidgotovka vyhovatelya do rozvytku osobystosti dytyny v doshkil`nomu vici : monografiya / G. V. Byelyen`ka ta in.; za zag. red. I. I. Zagarnyckoyi. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2009. 310 s.
5. Profesijna osvita : navchal`nyj posibnyk / ukl. S. U. Goncharenko ta in.; za red. N. G. Nychkalo. Kyiv: Vyshha shkola, 2000. 149 s.

6. Troczko G. V. Teoretychni ta metodychni osnovy pidgotovky studentiv do vyhovnoyi diyal`nosti u vyshchyh pedagogichnyh navchal`nyh zakladax: avtoref. dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 1997. 54 s.

MARYEYVA T.V., Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Chair of Preschool Pedagogy and Psychology Department, Glukhiv National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko, city Glukhov, Ukraine

mareeva.tan@gmail.com

**METHODICAL ASPECTS OF FUTURE PRE-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS
TEACHERS' TRAINING FOR CREATING THEIR POSITIVE PROFESSIONAL IMAGE**